

Leszkay András bácsi Moha-meséje

Tapintás és tapintat

Tavaly nyáron egy vasárnap reggel benyitott a kertem ajtaján két budapesti ismerősöm: a tizennégy esztendőös Ilonka és öcsikéje, a nyolcéves Tibor. Ilonka elmondotta, hogy egy barátnőjét látogatja meg odalent Nógrádverőcén, Tibit meg elhozta egész napos vendégül énhozzám. Ezután így folytatta beszédét: „De van egy nagy kérés is Moha bácsihoz. Tessék szíves lenni megmagyarázni Tibinek, hogy nem szabad mindenhez hozzányúlálnia. Már szinte ki sem merek menni vele az utcára. Ha motorkerékpár mellett megyünk el, megtapintja az ülést, az autóknak megfogja a kilincset, vagy hozzányúl a lámpájukhoz. De fölsted a földről is piszkos bádognarabokat meg drótokat. És nem bírunk vele akkor sem, ha látogatóban vagyunk. Ott is hozzányúl mindenhez. Édesanya is, én is már csak abban reménykedünk, hogy Moha bácsi szavát talán megfogadja.” Gondolkoztam egy kicsit, aztán így válaszoltam: „Jól van, Ilonkám, megpróbálom megtanítani rá Tibit, hogy ezentúl többfeléhez nyúljon hozzá, mint eddig.” Ilonka meghökkenve rám bámult, aztán elnevette magát: „Moha bácsi mindig tréfál!” De amikor elköszönt, akkor már ismét komoly arccal mondotta: „Tudom én jól, hogy Moha bácsi segíteni fog!”

Ilonka tehát azt hitte, hogy tréfáltam. De azt hitte Tibi is. Amikor visszalépegettem hozzá a verandára, komor arccal állt az asztal mellett, és látszott rajta, hogy attól tart, tüstént oktatni fogom, ezentúl ne nyúljon hozzá semmihez. Pedig éppen akkor vette észre az asztalon a talajhőmérőt, és már mozdult is önkéntelenül, hogy megfogja. De tüstént meg is állt a keze a levegőben, és szomor-

kásan kérdezte: „Nem szabad hozzányúlni?” Én azonban vidáman rákacsintottam: „Már hogy ne volna szabad! Nyúlj csak hozzá bátran, és vizsgálj meg!” Hej, földerült az arca Tibinek, s a vizsgálatba engem is bevont segítőnek: „Miért ilyen piros a higanymoh, Moha bácsi?” „Ez nem higanymoh, hanem borszesz.” És megmagyaráztam neki, hogy a borszesz alkohol, pirosra csak azért festik, hogy jobban lehessen látni a hőmérő üvegcsövén.

Alig tette le a talajhőmérőt, máris szemet szúrt neki a különös alakú sárkaparó a verandalépcső alján. Elébe kuksolt, és kérdezte ismét, de most már reménykedve: „Ugye, hozzányúlhatok?” Nevettem: „Most hozzá, mert úgyis kezet mosol a tízóraihoz.” Ovatosan megtapogatta: „Arra vagyok kíváncsi, hogy éles-e.” Miután jóízűen megtízoraiztunk, sétára indultunk. Útközben Tibi nagyon élvezte, hogy bármihez hozzányúlhat, és amikor egy öreg fenyő törzséről álmélkodva lekaparta a jó illatú, nyúlós gyantát, mondotta is nevetve: „Húha, Ilonka most nagyon szidna, hogy összeragaszom a kezemet! Milyen jó, hogy Moha bácsi megengedi, hogy akármit megfogjak!” Elgondolkozva feleltem: „Tudod, Tibi..., nem véletlen az, hogy a világ legtöbb nyelvében a megfogást és a megértést, megismerést ugyanaz a szó fejezi ki. Meg kell fognunk a gyantát, hogy fogalmunk legyen róla. A megfogásból lesz a felfogás..., a felfogás ésszel, és lám, az értelmességet, tanulékonyt úgy is kifejezhetjük, hogy fogékonyság.” Ez a magyarázatom persze olaj volt a tűzre, és Tibi most már kereste is, hogy mit foghatna meg. A patakban például észrevett beszorulva a kövek közé egy mohos deszkada-

rabot. Kihalászta, végigsimította az ujjával, és csodálkozva kérdezte tőlem: „Miért síkos ez, Moha bácsi? A mohától síkos?” „Nem hinném, mert hiszen ha megszárad, a moha akkor is rajta lesz, de már nem síkos. Alighanem a vízrézecskek okozzák a síkosságot.”

Amint tudjátok, Törpeháza lakosainak többsége ötvösmeister. Meg akartam hát mutatni Tibinek egy ötvösműhelyt, és hazafelé menet belátogattam vele Gyopár bátyám házába. Ott aztán különösen jól érezte magát Tibi. Sorra kezébe vehette a kicsiny kalapácsokat, fogókat, véssőket, bármit.

Az ebédet odahaza, a verandán költöttük el, és amikor a végére értünk, eszembe jutott, hogy van még odabent, a pohárszékben egy tál marcipán-gombócokkáram is. Kérésre Tibi ki is hozta, de hozott a másik kezében egy kis malmot is: „Hát ez micsoda, Moha bácsi?” „Asztali borsszóró. Az a különlegessége, hogy nem örölt állapotban van benne a bors, mert akkor csökkenne az ereje, hanem egészben. A tányér fölé kell tartani, forgatni a vitorláját, alul meg kipereg a káposztás kockára a frissen örölt bors” Tibi tüstént ki is próbálta, de hajh, megfélekedett arról, hogy a marcipános tál fölött tartja. Ő azonban csak nevetett ezen. Lefújkalta a gombócokkárról a borsszemcséket, és kijelentette, hogy az ilyen kisebb bal eset együtt jár a tapasztalással. Ezzel a szóval megint eszembe juttatott valamit, és elmagyaráztam neki, hogy a „tapasztalás” szó a „tapintani” igéből ered. De beszéltem neki arról is, hogy ha a fiúgyermek sosem akarták volna meg is tapintani mindazt, ami az útjukba került, akkor nem alakult volna ki semmiféle ipar. És ha háromszáz évvel ezelőtt ab-

bahagyták volna a kisfiúk, hogy megfogják és hajlítgassák a szemük elé kerülő drótdarabokat, akkor ma nem volna sem vasút, sem repülőgép, sem villany, sem mosógép, sem golyóscsapágy. Tibi persze örült szavaimnak, és büszkén kérdezte: „Akkor hát én velem, ugye, elégedett, Moha bácsi? Mert hiszen én mindenhez hozzányúlok, ami a szemem elé kerül.” Erre azonban Tibi igen nagy ámulatára azt feleltem: „Hogy elégedett lehetek-e, az majd délután derül ki. Az eddigiekből sajnos, úgy látom, hogy fontos megtapintani valókat észre sem veszel.”

Délután elvittem Tibit egy igen ügyes törpelegénynek, Hajnalinak az üvegfüvő műhelyébe. Hajnali szívesen megmutogatott mindent, s különösen szívesen azokat a csodálatos kicsiny állatfigurákat, amelyeket színezett üvegből készít. Tele volt velük az üvegfalú szekrény, óráig el lehetett volna nézegetni a karsú lábú őzikéket, a fehér hasú mókusokat, a csíkos tigriseket és a rengeteg tarka tollazatú madarat. Nézegette is őket Tibi nagy érdeklődéssel, amin azt kell érteni, hogy hol az egyiket, hol a másikat vette ki a szekrényből, és forgatta a kezében. Hajnalin azonban könnyű volt észrevenni, mennyire félti törekény remekműveit a nyúlkaló kéztől. Alig várta, hogy kivehesse őket Tibi kezéből, megtörölgette az üvegállatocskákat egy puha kendővel, és óvatosan visszaállította őket a szekrénypolc világoszöld bársonyára.

Hamarosan el is vezettem a szekrény elől Tibit, elköszöntünk Hajnali mestertől, és amikor ismét Törpeháza főutcáján lépegettünk, Tibi büszkén így szólt hozzám: „Remélem, elégedett velem, Moha bácsi! Megtapintottam mindent, ami fontos.” Ekkor azonban ismét volt része egy kis meglepetésben, mert így válaszoltam. „Nem vagyok elégedett. Attól tartok, hiába ígertem meg Ilonkának, hogy ezentúl többfelét fogsz megtapintani, mint eddig.” Tibi erre még jobban elbámult: „Hát azt nem csak tréfából tetszett mondani?” „De nem ám!” – s azzal már be is nyitottam vele egy másik kertbe. A

házigazda, Virág bácsi híres növénygyűjtő. Kisfiú kora óta préselgeti a virágokat, és már egész könyvtára van azokból a vasok kötetekből, amelyeknek lapjain Magyarországnak szinte minden virága megtalálható. Szívesen mutogatta ő is a gyűjtemény legszebb darabjait, az azonban őt is igen aggasztotta, hogy Tibi hozzáéregtetett a kisujjával egy-egy virágsziromhoz, Tibi viszont – amint ki is mondta – meg akarta tapasztalni, hogy selymes-e még a tapintása a rózsá levelének, bársonyos-e a havasi gyopár, szűrős-e a szármárkóró.

Útnak indítottam hát hamarosan innen is Tibit, és Virág bácsi szemmel láthatóan örvendett távozásunknak. Tibi pedig, amikor odakint ismét azt mondtam neki, hogy itt sem vett észre fontos megtapintani valókat, már szinte meg is haragudott rám: „De hát tessék megmondani, mi egyebet kellett volna még megtapintanom?!” Láttam most már, hogy magától nem találja ki, feleltem hát neki egyenesen: „Aki igazán meg akarja ismerni a világot, azt nemcsak a gyűjtemény érdekli, hanem a gyűjtő is! Mert nemcsak kézzel lehet ám tapintani, hanem szemmel, füllel, figyelemmel, értelemmel is. Ha többfelét is meg akarnál tapintani, nem csupán azt, amit megfoghatsz, akkor legelőször is a gyűjtők gondolatait tapintottad volna ki, és akkor észrevetted volna, hogy Hajnali bácsi is, Virág bácsi is mennyire aggodott a nyúlkalásod miatt. A 'tapintás' szó száz esztendővel ezelőtt azt jelentette, amit ma ez a szó jelent: 'tapintat'. Édestest-

vére egymásnak ez a két szó, s mind a kettő gyöngéd érintést, kíméletes viselkedést jelent. A tapintás lehetővé teszi, hogy uralkodjunk a világon, a tapintat pedig méltóvá tesz minket erre az uralkodásra.”

Alighogy ezt kimondtam, elénk perdült egy törpeházi néni, és hívta Tibit, hogy nézzen meg a konyhájában hat kiscicát. A kiscicáknak már nyitva volt a szemük, de még nagyon butuskán és álmosan bámultak bele a világba, ám éppen ettől voltak igen kedvesek. Tibi tüstént oda is kuporodott melléjük, és már nyújtotta is a kezét egy kis fehér felé, de aztán mégsem simogatta meg.

És odakint – amikor már hazafelé lépegettünk – meg is mondotta nekem, hogy miért nem tette: „Azért nem, mert... mert ott ült mellettük a mamájuk, és nyávogott..., én meg szemmel, füllel, figyelemmel kitapintottam a gondolatait, és megértettem, hogy félti őket... Mert engem már nemcsak a gyűjtemény érdekel, hanem a gyűjtő is.” Ezen persze nevtünk egy nagyot, aztán meguzsonnáltunk, és lekísértem Tibit a magyarkúti vasúti állomásra. Ott kellett találkoznunk Ilonkával.

Útközben pedig így szóltam hozzá: „Remélem, hogy ezentúl, ha Ilonkával jársz-kelsz az utcán, vagy ha édesanyáddal látogatóba mégy...” Tibi azonban átvette tőlem a szót: „Tudom, Moha bácsi! Olyankor tapintás helyett tapintat.” Az állomáson pedig huncutul rám kacintva el is újságolta Ilonkának: „Nem tréfálkozott ám reggel Moha bácsi! Csakugyan arra tanított engem, hogy többfelét tapintsak meg ezután, mint eddig!” Ilonka megdöbbenve rám bámult: „Igaz ez, Moha bácsi?” Vidáman biccenttem: „Igaz, bizony!” Ilonka arca elsötétült. „Nahát, Moha bácsi! Nagyon csalódtam Moha bácsiban!” Ekkor bepöfögött a budapesti vonat, sietve föl kellett szállniuk. Ilonka vissza sem tekintett, Tibi meg én azonban még az ablakon át is úgy kacintottunk össze, mint akik biztosan abban, hogy Ilonka csalódása nem fog sokáig tartani...